

Forfatter: Drachmann, Holger

Titel: Udrag fra Forskrevet

Citation: Drachmann, Holger: "Forskrevet", i Drachmann, Holger: *Forskrevet*, udg. af Lars Peter Rømhild, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 2000, s. 667. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-drachmann14val-shoot-idm140708758454016/facsimile.pdf> (tilgået 23. april 2024)

Anvendt udgave: Forskrevet

En anden venlig hilsen nåede digteren fra Berlin. Den kom hen under jul fra Henrik Pontoppidan, der selv var i en skilsmis-sesituation og i perioden havde haft sin gang også hjemme hos Drachmann, før han selv nu sad i Berlin.²³ Som vanligt er Pontoppidan snarere tvetunget end uforbeholden, og navnlig nogle afsluttende bemærkninger om sammenhæng mellem Drachmanns varieté-teaterplaner og brygger Jacobsens ølmæcenat virker noget spydske. Men ellers taler Pontoppidan ikke om romanens indhold, men om sin lykkefølelse ved at læse den, især første bind. Han beundrer Drachmanns »Tvangløshed«, den friske skrivemåde. Pontoppidan nævner både med distance og en vis sympati – i hvert fald i forhold til formodet kritik i »vor begavede Presse« – at bogen måske ikke regnes for »god«, hvad enten han dermed mener facil eller hverdagsrealistisk: »at den mange Steder hører ind under »de umulige.« Dette gjorde Drachmann selv nok også for Henrik Pontoppidan, der gav et ubehageligt portræt af ham fra Ulf-siden i sin roman *Lykke-Per's* første par bind (1898) som den omstridte marinemaler Fritjof Jensen, et varmere under hans eget navn i det sene erindringsbind *Familjeliv* (1940).

Hos Pontoppidan stod der altid en puritaner over en dionysiker. Hvad han i sit takkebrev 1890 særlig oprigtigt saluterer for vedrørende romanen, er digterens enorme arbejdsindsats. Han var selv i gang med, hvad der blev til hans første store komposition, trilogien om Emanuel Hansted. Ved fremkomsten af det første bind: *Muld* i oktober 1890 syntes nogle kritikere, at Hansteds store oprørstale mod bourgeoisiet genkaldte Gerhards ved svigerfaderens middag. Det er muligt, at *Forskr.* således har spillet en rolle for Pontoppidans roman, men det er dog to meget forskellige opgør, skønt de begge koster en (mulig hhv. realiseret) ægte-skabelig forbindelse; det er svært at se Hansted-skandalen som en så entydig frigørelse som Gerhard-skandalen.

Hvis man vil kalde Pontoppidans reaktion på *Forskr.* for både berørt og undvigende, så gælder kun den første bestemmelse for en gammel dansk kritiker, som Drachmann mødte 8-9 år senere – i New York, under digterens langvarige Amerika-tur. Det var 1860ernes berømte Clemens Petersen, der under skandaløse homoseksuelle omstændigheder var flygtet fra København 1869 og i

den følgende menneskealder levede som ret anonym *literary hack* blandt USAs skandinaviske immigranter, udraderet af de kulturelle annaler herhjemme. Petersen holdt alene en læsende forbindelse med den danske litteratur, og i marts 1899 har han så just læst *Forskr.*; han opsøgte Drachmann på dennes bopæl i New York og sagde disse ord om romanen: »Dette er en hel ny dansk Prosa og en af de mægtigste Bøger i moderne nordisk Literatur!« Ordene er gode, om end kilden desværre ikke er den sikreste: det er Drachmann selv, der den 17. marts 1899 fortæller det i et brev til sin forlægger Jakob Hegel,²⁴ hvor han også taler højt om sit snart afsluttede arbejde *Den hellige Illa*; det udkom sidst på året, som også markeredes af 2. udgave af *Forskr.*

Lad os imidlertid gå tilbage til førsteudgavens år 1890. Drachmann havde ladet nogle venner få bogen eller i hvert fald dens første del at se før udgivelsen. Til disse hørte kritikeren og redaktøren Otto Borchsenius. Han havde i alle Drachmanns antibrandesianske år været ivrig for at promovere ham og få hans bidrag til sit tidsskrift *Ude og Hjemme* og til sin avis *Morgenbladet*, af national og grundtvigiansk venstre-observans; han forsøgte ligesom modstanderen Brandes at kuske med danske digtere, holde dem forspændt for sin vogn, og gjorde dem mange tjenester – Drachmann havde han senest tjent som en art uheldig mellemmand eller opvigler mellem denne og Karl Gjellerup, der var raget uklar i sensommeren 1890. I *Forskr.* er Borchsenius portrætteret som redaktør Norager, egentlig ikke ret perfidt, men modellen blev meget fornærmet: »Skildringen af mig deri [i romanen] har gjort mig overordentlig ondt«, skriver han den 22. september til digteren.²⁵

Borchsenius skyndte sig at anmelde romanen i *Morgenbladet*; det skete allerede den 11. oktober. En tidlig anmeldelse kan undertiden sætte dagsordenen for modtagelseskritikken, og hævn er under alle omstændigheder en af anmelderfagets sødeste glæder. Borchsenius levner kort sagt ikke *Forskr.* eller dens forfatter for to skilling ære.

Fra et højt kunstnerisk niveau i den nærmest foregående år-række er Drachmann med sin nye roman faldet ned i det platte og tarvelige: det mener Borchsenius, der nævner *Med den brede*